

համար աներազելի էին անշուշտ, մանաւանդ այնպիսի դարու մը մէջ :

Մենդեան թուականը ոչ տը է դնել 360 կամ աւելի առաջ, քանի որ Կորինի համեմատ, արդէն Վոսմապուհի թագաւորութեան հինգերորդ տարին (397) քանի մը տարիներէ ի վեր արքունիքի մէջ կը գտնուէր « սպասաւոր արքայատուր հրամանին » եւ սուրբ Սահակի հետ խորհրդակից ըլլալու եւ միաբանութեամբ գործելու աստիճան ազգեցութիւն ձեռք բերած էր, որ հազիւ թէ կարելի ըլլայ երեսուն տարեկանէն առաջ :

Ուրեմն Մեծն Ներսէսի մահուան տարին (373) գտնէ 12 տարեկան պատանի էր, եթէ ոչ աւելի, ուստի ինքնին անհաւանականութիւն կ'այ իտեանացիի ասանդածին մէջ թէ Մաշտոց

աշակերտած ըլլայ առ ոտս Մեծն Ներսէսի, մանաւանդ որ Մաշտոցի գաւառը՝ Տարօն՝ Ներսէսի « ձեռական իշխանութեան » տակ գտնուող գաւառներէն մէկն էր, եւ մանուկ Մաշտոցի ուշիմութիւնը զիւրաւ կրնար եկեղեցիներու, վկայանոցներու եւ դպրոցներու խորախուսիչ Ներսէսի ուշադրութիւնը իր վրայ դարձուցած ըլլալ, բայց Կորինի կողմէ անիշատակ թողուած ըլլալը կասկածելի կ'ընէ այս յետադոյն ասանդութիւնը, զի Կորինն ոչ միայն իբր աշակերտ Մաշտոցի, այլ իբր մտերիմ իրմէ երիցադոյն աշակերտակիցներու, հարկ էր որ լսած ըլլար Մաշտոցի ուսած ըլլալը մեծանուն Ներսէսէ :

(Շարունակելի)

Գ. ՓԱՌՆԱԿ

ՊԱՏՄՈՒԹԻՒՆ

Յարմանի Ասմանի

Հ Ր Ա Ս Ա Ր Ա Կ Ե Յ

Տրեաների Մ Ա Ք Ա Լ Է Ր

Դուստր քաղաւորին շահիշապնուրինն փոխեց զկերպն եւ զհալաւն եւ ետեկ մօտ առ Ծարմանն գաղտ ի դիշերի, եւ ետր ինչս քաղաւմն եւ հաղուստ քաղաւորական եւ կերպուր ցնդս ի ղեկաց :

Լըսեց նա ըզբացխուռն Ծարմանին մանկան, ինչեղաց 'ւ ասաց՝ բարոյ աւետիք հասան, Ահա(1) իմ սրտիս կամընն կատարեցան, Երթամ մօտ յինքն որ է հոգուս հոգեհաւան :

Զուգեց զաղղր ուտելիք ու ցեղք 'ւ ի ցնդաց, Շարքով զնա համեմեց նման(2) թագաւորաց,

(1) Ձեռ. մէջ՝ անայ :

(2) Ձեռագրին մէջ՝ նմայ :

Առնու ի յընկերացն եւ հետ իւր փորձած, Սուրթով գեղեցիկ, խիկար ի խելաց :

Առնու հետ իւր ոսկի եւ ակունք անդին(fol.58vo) Մարգարիտ լուսատու եւ խիտ մեծագին, Հալաւ թագաւորական(1) հետ իւր վերուցին, Երթայ մօտ առ Ծարմանն ի մէջ գիշերին :

Քան զիւր ամէն ընկերքն ինքն առաջ կրթար, ի կերպ կտրիճ մանկան որ մարդ չիմանար. Դայր ի գուռն մանկան եւ զարնէր ճարտար, Փորձէր եւ տեսանէր թէ ի մօտն ո՞վ կար :

Մանուկն փայլիփառ ձայնէ՝ Այդ ո՞վ է. Ասէ թէ՛ Մեծ արքայի զԾարմանն կոչէ. Ասէ՛ Մէջ գիշերիս մանկալիքն ի քուռն է. Ասէ՛ Զայն տուր մանկանց, խիտ պիտանի է :

Երթայ ձայն տայ մանկանն, ասէ թէ՛ զարթիր, Դըլկկէ թագաւորն քեզիկ իւրնդիր. Ասէ՛ Ո՞վ կայ ի գուռն, մէկ ե՛լ ու հարցի՛ր, Կամ ե՛նչ յիսնէ կ'ուզէ՛ զպատճառն իմացիր :

(1) Ձեռագրին մէջ՝ քաղվորական :

Երթայ մանուկն ի դուռն ըզնա(1) հարցանէ ,
նա(2) ի ոտիւքըն ճարտար ի ներքս մըտանէ .
Երթայ մօտ առ Ծարման մանուկն եւ պատմէ ,
Արեկ առ թագաւորն , ըզքեզ կու կոչէ :

Նայ ոտն եկաց Ծարման ի նա(2) ակնարկէ ,
Ետես զինք հանց սուրաթ որ աննըմանն է ,
(fol.5g) Լուսին արեգակնապէս շառաւիղել է ,
Եւ ի մէջ գիշերին առ իս արեւ կու ծաղէ :

Ասէ՛ Տեսէք քարամ եւ լուծվու յատապ ,
Որ ի մէջ գիշերին ծագեցին հայալաթ ,
Էի ես ի խոր քուռն պէգութման դայիսար ,
Նա(2) խօսեցաւ ընդ իս չիբին շաքար լապ :

Ասէ՛ Քեզի համար շատ վանց քո(3) սիրուդ
Ելայ առ քեզ եկի վանց քո կարօտուդ(4)
Ջիւմ հոգիս մի՛ զատել այլ ի քո հոգուդ(5)
Աչերս լուս չունի առանց քո տեսուդ(6) :

Մանկանն առջեւ բերին զինչ որ զուգած էր ,
Ետես իրք գեղեցիկ որ այլ տեսեալ չէր ,
Քաղցրահամ կերակուր անուշահոտ էր ,
Գունուին էր գեղեցիկ համըն շաքար էր :

Երեւ ակունը անգին լուսատու ճոհար ,
Մարգարիտ գեղեցիկ եւ զգեստըս պայծառ ,
Լզգեստ արքայական եւ մարգարտաշար ,
Ոսկով էր զարդարած եւ նախ ի նիկար :

Ձեռքըն իւր հագուց զմանուկն Ծարման ,
Սիրով սըրտի երկուսն հետ իրար նըտան :

- (1) Ձեռագ. մէջ՝ ըզնայ . (2) Ձեռագր. մէջ՝ նայ .
(3) Ձեռ. մէջ՝ քոյ. (4) Ձեռ. մէջ՝ կարօտուս .
(5) Ձեռ. մէջ՝ հոգուս . (6) Ձեռ. մէջ՝ տեսուս :

Ջանուշա(fol.5gvo)համ շաքարն հետ իրար կերան .
Ապա քաղցր խօսօք նոքա(1) առաջ դան :

Ծարման մանուկն ասէ՛ Քան շաքար քաղցր ես ,
Ապա դու դահր եղար ինձ անդիմանես :

Թէ քո զաւր ի իս մօտ դու մէն գիտակ ես ,
Հս զար բարի զաւուդ(2) , դուռն իմ հոգին ես ,

Ասաց՝ Ուրախ կեցիր , սիրտդ ինչ կու վախէ ,
Թէ զմեզ մարդ իմանայ՝ այդ քեզ խայալ է .

Այս մէկ պահս որ աչերս ըզքեզ տեսանէ .

Այլ զինչ որ օմր ունիմ այս պահուս գին չէ :

Այս պահս ուրախ կեցիր որ ես առ քեզ եմ .
Վանց եմ սըրտիս համար որ զքեզ կու սիրեմ .

Այսօր է ինձ խնդունին եւ շատիկ առնեմ .

Որ այսօր իմ հոգուն հոգին խօսեալ եմ :

Նըստան ուրախութեամբ ըզգիշերն ի բուն ,

Մինչ նըշանակ եղեւ այն առաւօտուն .

Ելաւ ի դուրս ետես թէ ո՛վ կայ արթուն .

Ասաց զընալ աղջկան՝ մինչ լուս չէ՝ ի առնն :

Ասէ՛ Դեռ ես կարօտ եմ ի քո սիրուդ(3)

Այլ ե՛րբ լինի(fol.6o)որ ես համոհմ քո տեսուդ(4) .

Ասէ՛ Պատրաստ կեցիր վանց քո արեւուդ(5) ,

Ի քո հօրին վախեմ , ճանպահս է ահուս :

Դառնայ զաղտուկ ի տուն որ մարդ չիմանայ

Աւուրք մի համբերէ սըրտին ասպառ տայ .

Այլվի ի հոգս ընկնի ի մեծ անտիշահ ,

Թէ ոնց զըտնուժ ճարակ որ հետ մի այլ գայ :

(Շարունակելի)

- (1) Ձեռ. մէջ՝ նոխայ . (2) Ձեռ. մէջ՝ զայլուս :
(3, 4, 5) Ձեռ. մէջ՝ սիրուս, տեսուս, արեւուս :

